Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA PRĪTA PIKAMĒES [*PRIIT PIKAMÄE*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 14. jūlijā [1] [i]

Lieta C-262/21 PPU

A
pret
B

(*Korkein oikeus* (Augstākā tiesa, Somija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās – Jurisdikcija, nolēmumu atzīšana un izpilde laulības lietās un lietās par vecāku atbildību – Regula (EK) Nr. 2201/2003 – Materiālā piemērošanas joma – Jēdziens "civillietas" – Starptautiskās aizsardzības pieteikums, ko bērna vecāks iesniedzis nepilngadīga bērna vārdā – Regula (ES) Nr. 604/2013 – Lēmums par nepilngadīga bērna pārsūtīšanu uz dalībvalsti, kas ir atbildīga par pieteikuma izskatīšanu – Pieteikums par atpakaļatdošanu – Bērna nelikumīga aizvešana vai aizturēšana – 2. panta 11. punkts – Kvalifikācija – 1980. gada Hāgas konvencija – Pastāvīgā dzīvesvieta – Patvarība

I. Ievads

1. Vai lēmums par nepilngadīga bērna pārsūtīšanu, kas pieņemts saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 604/2013 [2] pēc tam, kad viens no vecākiem ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu viņa vārdā, bez otra vecāka piekrišanas, var ietilpt Regulas (EK) Nr. 2201/2003 [3] materiālajā piemērošanas jomā un, ja atbilde ir apstiprinoša, būt raksturīgs šī bērna starptautiskās nolaupīšanas situācijai?

2. Tāds ir viens no jautājumiem, kas rodas šajā lietā – kura ir neierasta, jo sasaista divus Savienības tiesību instrumentus ar acīmredzami pilnīgi atšķirīgu priekšmetu un mērķiem, – un par ko Tiesai būs jālemj pirmo reizi.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV 2013, L 180, 31. lpp.).

[3] Padomes Regula (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV 2003, L 338, 1. lpp.).

II. Atbilstošās tiesību normas

A. 1980. gada 25. oktobra Hāgas konvencija

3. 1980. gada 25. oktobrī Hāgā noslēgtās Konvencijas par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (turpmāk tekstā – "1980. gada Hāgas konvencija") 3. pantā ir noteikts:

"Bērna aizvešana vai aizturēšana tiek uzskatīta par nelikumīgu, ja –

a) saskaņā ar tās valsts likumdošanu, kurā bērns pastāvīgi dzīvoja tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas, tas ir personas, institūcijas vai kādas citas iestādes, vienas pašas vai kopīgi, tiesību uz aizbildnību [aizgādības tiesību] pārkāpums; un

b) aizvešanas vai aizturēšanas brīdī persona, institūcija vai kāda cita iestāde, viena pati vai kopīgi, šīs tiesības faktiski realizēja vai būtu realizējusi, ja to nekavētu aizvešana vai aizturēšana.

Šī panta a) apakšpunktā minētās tiesības uz aizbildnību [aizgādības tiesības] var tikt nodibinātas ar likumu, ar tiesas vai administratīvu lēmumu vai ar vienošanos, kurai saskaņā ar attiecīgās valsts likumdošanu ir juridisks spēks."

4. Šīs konvencijas 12. pantā ir paredzēts:

"Ja bērns ir ticis nelikumīgi aizvests vai aizturēts atbilstoši 3. pantā minētajiem noteikumiem un ja, uzsākot lietu tās Līgumslēdzējas Puses, kurā atrodas bērns, tiesā vai administratīvajā iestādē, ir pagājis mazāk nekā gads kopš nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas datuma, iestādei, kurai lieta ir piekritīga, jādod rīkojums par bērna atgriešanos [atpakaļatdošanu] nekavējoties.

Tiesai vai administratīvajai iestādei, pat ja lietas izskatīšana uzsākta pēc šī panta pirmajā daļā minētā viena gada termiņa beigām, jādod rīkojums par bērna atgriešanos [atpakaļatdošanu], ja vien netiek pierādīts, ka bērns ir iedzīvojies jaunajā vidē.

Ja tiesai vai administratīvajai iestādei pieteikuma iesniedzējā valstī ir pamats uzskatīt, ka bērns ticis nogādāts uz citu valsti, tā var apturēt lietas izskatīšanu vai noraidīt pieprasījumu par bērna atdošanu."

5. Šīs konvencijas 13. pants ir formulēts šādi:

"Neskatoties uz iepriekšējā panta noteikumiem, pieteikuma saņēmējas Līgumslēdzējas Puses tiesai vai administratīvajai iestādei nav pienākuma dot rīkojumu par bērna atgriešanos [atpakaļatdošanu], ja persona, institūcija vai kāda cita iestāde, kas iebilst pret bērna atgriešanos [atpakaļatdošanu], pierāda, ka:

a) persona, institūcija vai kāda cita iestāde, kura ir uzņēmusies rūpes par bērnu, viņa aizvešanas vai aizturēšanas laikā nav izmantojusi savas tiesības uz aizbildnību [aizgādības tiesības] vai ir piekritusi aizvešanai vai aizturēšanai, vai nav iebildusi pret to; vai

b) ja pastāv nopietns risks, ka viņa vai viņas atdošana sagādās bērnam fizisku vai psiholoģisku kaitējumu, vai citādi radīs neciešamu situāciju.

Tiesa vai administratīvā iestāde var atteikties dot rīkojumu par bērna atgriešanos [atpakaļatdošanu], ja tai kļūst zināms, ka bērns iebilst pret atgriešanos [atpakaļatdošanu] un ir sasniedzis attiecīgu vecumu un brieduma pakāpi, lai spētu atbildēt par saviem uzskatiem.

Apsverot šajā pantā norādītos apstākļus, tiesām vai administratīvajām iestādēm jāņem vērā informācija, kas attiecas uz bērna sociālo stāvokli un ko sniedz bērna pastāvīgās dzīvesvietas Centrālā iestāde vai kāda cita kompetenta iestāde."

B. Savienības tiesības

1. Regula Nr. 2201/2003

6. Regulas Nr. 2201/2003 5. apsvērums ir izteikts šādi:

"Lai nodrošinātu vienlīdzību attiecībā uz visiem bērniem, šī regula attiecas uz visiem lēmumiem par vecāku atbildību, tostarp uz bērnu aizsardzības pasākumiem, neatkarīgi no saiknes ar laulības lietu."

7. Regulas Nr. 2201/2003 10. apsvērumā ir paredzēts:

"Šo regulu ir [nav] paredzēts piemērot lietās, kas saistītas ar sociālo nodrošināšanu, vispārīgiem valsts pasākumiem izglītības vai veselības aizsardzības jomā vai lēmumiem par patvēruma tiesībām un imigrāciju. [..]"

8. Regulas Nr. 2201/2003 17. apsvērumā ir paredzēts:

"Ja bērns ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts, nekavējoties jāpanāk bērna atpakaļatdošana, un šai nolūkā piemēro 1980. gada Hāgas konvenciju, kuru papildina šīs regulas noteikumi, jo īpaši tās 11. pants. Tiesām dalībvalstī, uz kuru bērns ir nelikumīgi aizvests vai kurā bērns nelikumīgi aizturēts, jāspēj iestāties pret viņa atpakaļatdošanu īpašos, attiecīgi pamatotos gadījumos. Tomēr šāds lēmums var tikt aizstāts ar turpmāku lēmumu, ko pieņem tās dalībvalsts tiesa, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas. Ja minētais lēmums nosaka bērna atpakaļatdošanu, atpakaļatdošanai jānotiek, nepieprasot nekādu īpašu minētā sprieduma atzīšanas un izpildes procedūru dalībvalstī, uz kuru bērns ir aizvests vai kurā viņš ir aizturēts."

9. Regulas Nr. 2201/2003 1. pants "Darbības joma" ir formulēts šādi:

"1. Šo regulu neatkarīgi no tiesas iestādes būtības piemēro civillietās, kas saistītas ar:

[..]

b) vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu.

2. Lietas, kas minētas 1. punkta b) apakšpunktā, var jo īpaši attiekties uz:

a) uzraudzības tiesībām un saskarsmes tiesībām;

[..]."

10. Šīs regulas 2. pantā "Definīcijas" ir precizēts:

"Šajā regulā:

[..]

7. ar terminu "vecāku atbildība" saprot visas tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks. Jēdziens ietver uzraudzības [aizgādības] tiesības un saskarsmes tiesības;

   [..]

9. termins "uzraudzības [aizgādības] tiesības" ietver tiesības un pienākumus, kas attiecas uz rūpēm par bērnu, un jo īpaši tiesības noteikt bērna dzīvesvietu;

   [..]

11. ar terminu "nelikumīga aizvešana vai aizturēšana" saprot bērna aizvešanu vai aizturēšanu, ja:

   a) ar to tiek pārkāptas uzraudzības [aizgādības] tiesības, kas iegūtas ar spriedumu, likumu vai nolīgumu, kuram ir juridisks spēks saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas;

      un

   b) aizvešanas vai aizturēšanas laikā uzraudzības [aizgādības] tiesības atsevišķi vai kopīgi tika faktiski īstenotas vai arī tās tiktu šādi īstenotas, ja nebūtu notikusi aizvešana vai aizturēšana. Uzraudzību [aizgādību] uzskata par kopīgi īstenotu, ja saskaņā ar lēmumu vai likumu viena persona, kam ir vecāku atbildība, nevar lemt par bērna dzīvesvietu bez citas personas piekrišanas, kam ir vecāku atbildība."

11. Minētās regulas 11. pantā ir paredzēts:

"1. Ja persona, iestāde vai cita struktūra, kam ir uzraudzības [aizgādības] tiesības, piesakās kompetentajās iestādēs dalībvalstī ar nolūku saņemt spriedumu, pamatojoties uz 1980. gada 25. oktobra Hāgas [konvenciju] [..], lai panāktu tā bērna atpakaļatdošanu, kurš ir nelikumīgi aizvests vai aizturēts dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, piemēro 2. līdz 8. punktu.

[..]

4. Tiesa nevar atteikt bērna atpakaļatdošanu, pamatojoties uz 1980. gada Hāgas konvencijas [13. panta pirmās daļās b) punktu], ja ir noskaidrots, ka attiecīgi [atbilstoši] pasākumi ir veikti, lai nodrošinātu bērna aizsardzību pēc tā atpakaļatdošanas."

2. Regula Nr. 604/2013

12. Regulas Nr. 604/2013 12. pantā ir noteikts:

"1. Ja pieteikuma iesniedzējam ir derīga uzturēšanās atļauja, par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu ir atbildīga dalībvalsts, kas izdevusi šo atļauju.

[..]

3. Ja pieteikuma iesniedzējam ir vairāk nekā viena derīga uzturēšanās atļauja vai vīza, ko izdevušas dažādas dalībvalstis, tad atbildību par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu dalībvalstis uzņemas šādā secībā:

a) dalībvalsts, kas ir izdevusi uzturēšanās atļauju, piešķirot tiesības uz ilgāko uzturēšanās laikposmu, vai arī, ja visu atļauju derīguma termiņi ir vienādi, dalībvalsts, kura ir izdevusi uzturēšanās atļauju ar visvēlāko derīguma beigu termiņu;

b) dalībvalsts, kas ir izdevusi vīzu ar visvēlāko derīguma beigu termiņu, ja dažādās vīzas ir viena veida vīzas;

c) ja vīzas ir dažāda veida vīzas – dalībvalsts, kas ir izdevusi vīzu ar visilgāko derīguma termiņu, vai, ja derīguma termiņi ir vienādi, dalībvalsts, kura ir izdevusi vīzu ar visvēlāko derīguma beigu termiņu.

[..]"

13. Saskaņā ar šīs regulas 29. panta 1. punktu:

"Pieteikuma iesniedzēja vai citas 18. panta 1. punkta c) vai d) apakšpunktā minētās personas pārsūtīšanu no pieprasījuma iesniedzējas dalībvalsts uz atbildīgo dalībvalsti veic saskaņā ar pieprasījuma iesniedzējas dalībvalsts tiesību aktiem pēc abu attiecīgo dalībvalstu savstarpējas apspriešanās, cik vien iespējams īsā laikā, un, vēlākais, sešos mēnešos no dienas, kad akceptēts citas dalībvalsts pieprasījums uzņemt vai uzņemt atpakaļ attiecīgo personu, vai no dienas, kad pieņemts galīgais lēmums par pārsūdzību vai pārskatīšanu, ja tas aptur pārsūtīšanu saskaņā ar 27. panta 3. punktu.

Ja pārsūtīšanu uz atbildīgo dalībvalsti veic, uzraugot izceļošanu vai izmantojot eskortu, dalībvalstis nodrošina, ka tā tiek veikta humāni un pilnībā ievērojot pamattiesības un cilvēka cieņu.

Vajadzības gadījumā pieprasījuma iesniedzēja dalībvalsts izdod pieteikuma iesniedzējam caurlaidi. Komisija ar īstenošanas aktiem izveido caurlaides paraugu. Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar 44. panta 2. punktā minēto pārbaudes procedūru.

Atbildīgā dalībvalsts attiecīgi informē pieprasījuma iesniedzēju dalībvalsti par attiecīgās personas sekmīgu ierašanos vai par to, ka tā nav ieradusies noteiktajā termiņā."

C. Somijas tiesības

14. Bērna atpakaļatdošanu reglamentē *laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983* (Likums par bērna aizgādību un saskarsmes tiesībām), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Likumu 186/1994. Šī likuma normas atbilst 1980. gada Hāgas konvencijas normām.

III. Tiesvedības rašanās fakti, tiesvedība pamatlietā un prejudiciālie jautājumi

15. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, kā arī no atbildēm uz Tiesas nosūtītajiem dokumentu un informācijas pieprasījumiem izriet, ka strīds pamatlietā ir starp diviem Irānas pilsoņiem, kas ir 20 mēnešus veca bērna vecāki.

16. 2016. gadā tēvs un māte dzīvoja Somijā. Šajā valstī mātei bija uzturēšanās atļauja ģimenes saišu dēļ (tēvam bija uzturēšanās atļauja darba ņēmēja statusā) uz četriem gadiem, sākot no 2017. gada 28. decembra. 2019. gada maijā vecāki apmetās uz dzīvi Zviedrijā, un māte šajā valstī saņēma ģimenes uzturēšanās atļauju laikposmam no 2019. gada 11. marta līdz 2020. gada 16. septembrim. 2019. gada 5. septembrī viņiem piedzima kopīgs bērns, kura aizgādības tiesības bija abiem vecākiem kopīgi.

17. Ar 2019. gada 11. novembra lēmumu, kurš tika apstiprināts ar 2020. gada 17. janvāra spriedumu, Zviedrijas iestādes ievietoja māti un bērnu patversmē, jo māte bija cietusi no vardarbības ģimenē. 2019. gada 21. novembrī tēvs pieprasīja uzturēšanās atļauju bērnam Zviedrijā, pamatojoties uz tēva–bērna ģimenes saitēm. 2019. gada 4. decembrī arī māte pieprasīja uzturēšanās atļauju bērnam Zviedrijā. 2020. gada 7. augustā māte Zviedrijas kompetentajām iestādēm iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumu attiecībā uz viņu un bērnu, atsaucoties uz vardarbību ģimenē, ko pret viņu ir īstenojis bērna tēvs, un uz to, ka atgriešanās Irānā gadījumā viņai draudētu vardarbība goda dēļ no bērna tēva ģimenes puses. 2020. gada 27. augustā Somijas Republika norādīja Zviedrijas Karalistei, ka saskaņā ar Regulas Nr. 604/2013 12. panta 3. punktu tā ir atbildīga par šī pieteikuma izskatīšanu.

18. 2020. gada 27. oktobrī Zviedrijas kompetentā imigrācijas iestāde atzina par nepieņemamu mātes un bērna patvēruma pieteikumu, izbeidza pieteikuma par uzturēšanās atļaujas piešķiršanu bērnam, ko bija iesniedzis tēvs saistībā ar ģimenes saitēm, un nolēma pārsūtīt māti un bērnu uz Somiju atbilstoši Regulai Nr. 604/2013. 2020. gada 24. novembrī šī pārsūtīšana tika veikta atbilstoši minētās regulas 29. pantam, kā rezultātā tika atcelts lēmums par bērna nodošanu aprūpē un ievietošanu [patversmē]. 2021. gada 11. janvārī māte Somijā iesniedza attiecībā uz sevi un bērnu patvēruma pieteikumu, kurš joprojām tiek izskatīts.

19. 2020. gada 7. decembrī tēvs pārsūdzēja Zviedrijas kompetentās imigrācijas iestādes 2020. gada 27. oktobra lēmumu par viņa uzturēšanās atļaujas pieteikuma izskatīšanas izbeigšanu, kā arī par bērna pārsūtīšanu uz Somiju. 2020. gada 21. decembrī Zviedrijas tiesa atcēla minēto lēmumu tēva neuzklausīšanas dēļ un nosūtīja lietas materiālus atpakaļ šai iestādei. Atkārtoti izskatot lietas materiālus, pēdējā minētā iestāde 2020. gada 29. decembrī nolēma lietas, kas attiecas uz bērnu, izbeigt viņa aizbraukšanas no valsts teritorijas dēļ. Zviedrijas tiesa 2021. gada 6. aprīlī, pēc tam, kad tēvs 2021. gada 19. janvārī bija cēlis prasību par 2020. gada 29. decembra nolēmumu, noraidīja viņa pieteikumus, tostarp pieteikumu par bērna atpakaļatdošanu uz Zviedriju saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013. Saskaņā ar Zviedrijas kompetentās imigrācijas iestādes sniegto informāciju bērnam šobrīd nav uzturēšanās atļaujas Zviedrijā, tādējādi viņš nevar ieceļot šajā valstī.

20. Vienlaikus saskaņā ar rīkojumu par pagaidu noregulējumu, kas izdots 2020. gada novembrī, Zviedrijas tiesa pagaidu kārtā saglabāja abu vecāku kopīgās aizgādības tiesības. Ar 2021. gada 29. aprīļa spriedumu šī tiesa pasludināja vecāku laulības šķiršanu, uzticēja bērna atsevišķu aizgādību mātei ar tūlītēju iedarbību, noraidīja tēva iesniegto pieteikumu par saskarsmes tiesībām un precizēja, ka iepriekš minētais rīkojums par pagaidu noregulējumu ir spēkā neesošs.

21. Apgalvojot, ka bērns ir ticis nelikumīgi aizvests vai aizturēts, tēvs 2020. gada 21. decembrī vērsās Helsinku *hovioikeus* (apelācijas tiesa, Somija) ar pieteikumu par bērna tūlītēju atpakaļatdošanu uz Zviedriju. Ar 2021. gada 25. februāra nolēmumu Helsinku *hovioikeus* (apelācijas tiesa) noraidīja šo pieteikumu. Tēvs šo nolēmumu pārsūdzēja *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa, Somija). Izskatot šo kasācijas sūdzību, šī tiesa 2021. gada 23. aprīlī nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [Regulas Nr. 2201/2003] 2. panta 11. punkts par nelikumīgu bērna aizvešanu ir jāinterpretē tādējādi, ka šai kvalifikācijai atbilst situācija, kurā viens no vecākiem bez otra vecāka piekrišanas aizved bērnu no viņa pastāvīgās dzīvesvietas valsts uz citu dalībvalsti, kas ir atbildīgā dalībvalsts saskaņā ar pārsūtīšanas lēmumu, kuru attiecīgā iestāde pieņēmusi, piemērojot [Regulu Nr. 604/2013]?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša, vai [Regulas Nr. 2201/2003] 2. panta 11. punkts par nelikumīgu aizturēšanu ir jāinterpretē tādējādi, ka šai kvalifikācijai atbilst situācija, kurā bērna dzīvesvietas valsts tiesa ir atcēlusi iestādes pieņemto lēmumu par lietas izskatīšanas nodošanu, kas tika izbeigta pēc tam, kad bērns un māte atstāja savu dzīvesvietas valsti, bet kurā bērnam, kā atpakaļatdošana ir uzdota, vairs nav ne derīgas uzturēšanās atļaujas viņa dzīvesvietas valstī, ne tiesību ieceļot vai uzturēties minētajā valstī?[4]

3) Ja, ņemot vērā uz pirmo vai otro jautājumu sniegto atbildi, [Regulas Nr. 2201/2003] 2. panta 11. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka runa ir par bērna nelikumīgu aizvešanu vai aizturēšanu un ka tādējādi viņš būtu jāatdod atpakaļ viņa pastāvīgās dzīvesvietas valstij, vai 1980. gada Hāgas konvencijas 13. panta pirmās daļas b) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas rada šķērsli bērna atpakaļatdošanai,

   a) pamatojoties uz to, ka pastāv nopietns risks šīs tiesību normas izpratnē, ka tāda zīdaiņa, par kuru māte ir personīgi rūpējusies, atpakaļatdošana, ja viņš tiktu atdots atpakaļ viens pats, sagādās bērnam fizisku vai psiholoģisku kaitējumu vai citādi radīs neciešamus apstākļus, vai

   b) pamatojoties uz to, ka bērns savas pastāvīgās dzīvesvietas valstī tiek nodots aprūpē un ievietots krīzes centrā vai nu viens pats, vai arī kopā ar māti, kas norāda uz to, ka pastāv nopietns risks šīs tiesību normas izpratnē, ka bērna atpakaļatdošana viņam radītu fizisku vai psiholoģisku kaitējumu vai citādi radītu neciešamus apstākļus; vai arī

   c) tādēļ, ka bērnam bez derīgas uzturēšanās atļaujas tiktu radīti neciešami apstākļi šīs tiesību normas izpratnē?

[4] Šeit ir pārņemts otrā prejudiciālā jautājuma formulējums, kā to precizējusi iesniedzējtiesa savā 2021. gada 21. maijā sniegtajā atbildē uz Tiesas neformālo lūgumu sniegt informāciju.

4) Ja, ņemot vērā uz trešo jautājumu sniegto atbildi, 1980. gada Hāgas konvencijas 13. panta pirmās daļas b) punktā paredzētos atteikuma iemeslus ir iespējams interpretēt tādējādi, ka pastāv nopietns risks, ka bērna atpakaļatdošana sagādās viņam fizisku vai psiholoģisku kaitējumu vai citādi radīs neciešamus apstākļus, vai [Regulas Nr. 2201/2003] 11. panta 4. punkts kopā ar "bērna interešu" jēdzienu Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 24. panta izpratnē, ir jāinterpretē tādējādi, ka situācijā, kurā ne bērnam, ne mātei nav derīgas uzturēšanās atļaujas bērna dzīvesvietas valstī, bērna dzīvesvietas valstij ir jāveic attiecīgi pasākumi, lai nodrošinātu bērna un viņa mātes uzturēšanās likumību minētajā dalībvalstī?

   Ja bērna dzīvesvietas valstij ir šāds pienākums, vai dalībvalstu savstarpējās uzticēšanās princips ir jāinterpretē tādējādi, ka valsts, kas atdod atpakaļ bērnu, saskaņā ar šo principu var pieņemt, ka bērna dzīvesvietas valsts pildīs šos pienākumus, vai arī bērna interesēs ir iegūt no pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts precizējumus par konkrētajiem pasākumiem, kādi ir tikuši vai tiks īstenoti viņa aizsardzībai, lai dalībvalsts, kas atdod atpakaļ bērnu, varētu izvērtēt tieši šo pasākumu atbilstību bērna interesēm?

5) Ja bērna pastāvīgās dzīvesvietas valstij nav pienākuma, kas minēts iepriekš ceturtajā prejudiciālajā jautājumā, veikt atbilstošus pasākumus, vai, ņemot vērā Hartas 24. pantu, 1980. gada Hāgas konvencijas 20. pants situācijās, kas minētas iepriekš trešā prejudiciālā jautājuma a)–c) daļā, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas liedz atdot bērnu atpakaļ, jo bērna atpakaļatdošana šīs tiesību normas nozīmē varētu tikt uzskatīta par pretēju cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības pamatprincipiem?"

IV. Tiesvedība Tiesā

22. Iesniedzējtiesa lūdza šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērot Tiesas Reglamenta 107. pantā paredzēto steidzamības tiesvedību. 2021. gada 12. maijā Tiesas pirmā palāta pēc tiesneša referenta priekšlikuma, uzklausījusi ģenerāladvokātu, nolēma šo pieteikumu apmierināt.

23. 2021. gada 21. maijā iesniedzējtiesa atbildēja uz Tiesas neformālo lūgumu sniegt informāciju. 2021. gada 31. maija procesuālajā rakstā Zviedrijas valdība atbildēja uz Tiesas uzdotajiem rakstveida jautājumiem un iesniedza tās prasītos dokumentus.

24. Atbildētāja pamatlietā, Somijas valdība un Eiropas Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus. Šie paši lietas dalībnieki, kā arī prasītājs pamatlietā tika uzklausīti tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai, kas notika 2021. gada 28. jūnijā.

V. Vērtējums

A. Par pirmo un otro jautājumu

1. Ievada apsvērumi

25. Pirmkārt, no pirmo divu prejudiciālo jautājumu izklāsta izriet, ka iesniedzējtiesa būtībā jautā par lēmuma par bērna un viņa mātes pārsūtīšanu, kas pieņemts, piemērojot Regulu Nr. 604/2013, ietekmi uz "nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas" kvalifikāciju, kāda tā ir definēta Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punktā. Šie divi jautājumi tātad ietver kopīgu jautājumu, līdz ar to man šķiet piemēroti tos izskatīt kopā.

26. Otrkārt, iesniedzējtiesa minētos jautājumus par Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punkta interpretāciju ir uzdevusi, pamatojoties uz pieņēmumu, ka šī tiesību norma ir piemērojama pamatlietā, bet to apstrīd atbildētāja pamatlietā, kuru atbalsta Komisija. Tā kā Regulas Nr. 2201/2003 normu piemērojamība rada grūtības un par to ir notikušas debates tiesas sēdē Tiesā, ir jāpārbauda, vai tāda situācija, kāda ir aprakstīta lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā [5]. Apstiprinošas atbildes gadījumā ir jāizvērtē kritēriji, kas nosaka "nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas" kvalifikāciju.

2. Par Regulas Nr. 2201/2003 piemērojamību

27. Atbildētāja pamatlietā, kuru atbalsta Komisija, apgalvo, ka, pirmkārt, Regulas Nr. 604/2013 piemērošana ir saistīta ar dalībvalstu publiskās varas īstenošanu, kurai nav saistības ar Regulā Nr. 2201/2003 aplūkotajiem civiltiesiskajiem jautājumiem, un ka, otrkārt, lēmumi par patvēruma tiesībām un imigrāciju ir skaidri izslēgti no Regulas Nr. 2201/2003 piemērošanas jomas.

28. Man ir grūti piekrist šādam vērtējumam. Proti, jānorāda, ka Regula Nr. 2201/2003 saskaņā ar tās 1. panta 1. punkta b) apakšpunktu ir piemērojama civillietās, kas saistītas ar vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, ierobežošanu vai izbeigšanu. Šajā ziņā Tiesa vairākkārt ir nospriedusi, ka jēdziens "civillietas" ir jāsaprot nevis ierobežojoši, bet kā autonoms Savienības tiesību jēdziens, kas ietver, konkrētāk, visus lūgumus, pasākumus vai lēmumus "vecāku atbildības" jomā, tostarp tos, kuru mērķis ir bērna aizsardzība, ņemot vērā Regulas Nr. 2201/2003 5. apsvērumu [6]. Saskaņā ar šo plašo pieeju Tiesa jēdzienā "civillietas" ir iekļāvusi arī aizsardzības pasākumus, uz kuriem pat no dalībvalstu tiesību viedokļa attiecas publiskās tiesības [7]. Tātad šāda "civillietu" koncepcija nozīmē, ka būtu jāpārbauda, vai neatkarīgi no tā kvalifikācijas pasākums pēc savas būtības veicina bērna aizsardzību.

[5] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2014. gada 18. decembris, *McCarthy* u.c. (C-202/13, EU:C:2014:2450, 30. punkts); 2018. gada 25. jūlijs, *Alheto* (C-585/16, EU:C:2018:584, 67. punkts), kā arī 2020. gada 12. marts, VW (Tiesības uz advokāta palīdzību neierašanās tiesā gadījumā) (C-659/18, EU:C:2020:201, 22. un 23. punkts).

[6] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 27. novembris, C (C-435/06, EU:C:2007:714, 46.–51. punkts); 2015. gada 21. oktobris, *Gogova* (C-215/15, EU:C:2015:710, 26. punkts), kā arī 2018. gada 19. septembris, C.E. un N.E. (C-325/18 PPU un C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 55. punkts).

[7] Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 27. novembris, C (C-435/06, EU:C:2007:714, 34., 50. un 51. punkts); 2009. gada 2. aprīlis, A (C-523/07, EU:C:2009:225, 24., 27.–29. punkts), kā arī 2012. gada 26. aprīlis, *Health Service Executive* (C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, 60. un 61. punkts).

29. Ņemot vērā šos apstākļus, uzskatu, ka šīs lietas īpašajos apstākļos bērna pārsūtīšana, kas notikusi saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013, ietilpst Regulas Nr. 2201/2003 piemērošanas jomā. Proti, pārsūtīšanas lēmums ir jāaplūko nevis izolēti, bet gan saistībā ar visu procedūru, kurā tas iekļaujas. No tā izriet, ka pārsūtīšanu nevar nošķirt no starptautiskās aizsardzības pieteikuma, kas ir tās tiešais cēlonis. Konkrētajā gadījumā starptautiskās *aizsardzības* pieteikuma mērķis [8] ir nodrošināt bērnam pastāvīgu statusu, kas viņu aizsargātu pret briesmām, ar kurām viņš var saskarties. Līdz ar to šis pieteikums patiešām ir bērna aizsardzības pasākums, un tādējādi uz to attiecas "civillietas" Regulas Nr. 2201/2003 1. panta izpratnē.

30. Manuprāt, šādu secinājumu atspēkotu Regulas Nr. 2201/2003 10. apsvērums, saskaņā ar kuru šo regulu "nav paredzēts" piemērot "lēmumiem par patvēruma tiesībām un imigrāciju". Lasot šo tekstu, no vārdu "nav paredzēts" [9] lietojuma ir jāsecina, ka Savienības likumdevējs nav vēlējies sistemātiski izslēgt no "civillietām" visus lēmumus par patvēruma tiesībām. Šāda analīze turklāt atbilst Tiesas izmantotajai plašajai pieejai, kas, ņemot vērā minētās regulas 5. apsvērumu, "civillietās" ir iekļāvusi bērnu aizsardzības pasākumus, uz kuriem attiecas publiskās tiesības.

31. Papildus 10. apsvērumam, kuram katrā ziņā nav juridiski saistoša spēka [10], no Regulas Nr. 2201/2003 noteikumiem neizriet, ka lēmumi par patvēruma tiesībām principā būtu izslēgti no šīs regulas piemērošanas jomas. Šī vērtējuma pamatojumam norādīšu, ka šie lēmumi nav minēti šīs regulas 1. panta 3. punktā, kurā izsmeļoši ir uzskaitīti no šīs pašas regulas piemērošanas jomas izslēgtie jautājumi [11]. Turklāt nevar tikt izvirzīts arguments, balstoties uz to, ka Regulas Nr. 2201/2003 1. panta 2. punktā lēmumi par patvēruma tiesībām nav minēti civillietu skaitā. Proti, kā to jau nospriedusi Tiesa, vārdu "jo īpaši" lietošana Regulas Nr. 2201/2003 1. panta 2. punktā nozīmē, ka šajā tiesību normā ietvertajam uzskaitījumam ir orientējošs raksturs [12].

32. Ņemot vērā visus šos apsvērumus, es pretēji tam, ko apgalvo Komisija un atbildētāja pamatlietā, uzskatu, ka lēmumi par patvēruma tiesībām ietilpst Regulas Nr. 2201/2003 piemērošanas jomā, ciktāl tiem, kā tas ir šajā lietā, ir bērna aizsardzības pasākuma raksturs.

3. Par "nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas" kvalifikāciju

33. Atbilstoši iepriekš izklāstītajai loģikai ir jāizvērtē katrs no kritērijiem, kas ļauj atzīt bērna aizvešanu vai aizturēšanu par "nelikumīgu", un, ņemot vērā lietas apstākļus, jāpārbauda, vai šie nosacījumi ir izpildīti.

34. Šajā ziņā Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punkts, kura formulējums ir ļoti līdzīgs 1980. gada Hāgas konvencijas 3. panta formulējumam, ietver nelikumīgu aizvešanu un aizturēšanu vienā un tajā pašā definīcijā. Balstoties uz šo definīciju, Tiesa ir precizējusi, ka nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas esamība minētās regulas 2. panta 11. punkta izpratnē

[8] 2015. gada 21. oktobra spriedumā *Gogova* (C-215/15, EU:C:2015:710, 28. punkts) Tiesa nosprieda – lai noteiktu, vai prasība ietilpst Regulas Nr. 2201/2003 piemērošanas jomā, ir jāraugās uz tās priekšmetu. Norādīšu, ka šajā lietā teju pietiktu ņemt vērā attiecīgā pieteikuma formulējumu.

[9] Formulējums, kas ir jānošķir no "nav piemērojams", kurš ir kategoriskāks.

[10] Spriedums, 2020. gada 25. novembris, *Istituto nazionale della previdenza sociale* (Ģimenes pabalsti pastāvīgajiem iedzīvotājiem) (C-303/19, EU:C:2020:958, 26. punkts).

[11] Spriedums, 2016. gada 13. oktobris, *Mikołajczyk* (C-294/15, EU:C:2016:772, 29. punkts). Turklāt attiecībā uz Regulas Nr. 2201/2003 10. apsvēruma formulējumu atgādināšu, ka Savienības tiesību akta preambulai ne tikai nav juridiski saistoša spēka, bet uz to arī nevar atsaukties, nedz lai atkāptos no pašiem attiecīgā tiesību akta noteikumiem, nedz lai interpretētu šīs tiesību normas acīmredzami pretēji to formulējumam (spriedums, 2020. gada 25. novembris, *Istituto nazionale della previdenza sociale* (Ģimenes pabalsti pastāvīgajiem iedzīvotājiem) (C-303/19, EU:C:2020:958, 26. punkts)).

[12] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2007. gada 27. novembris, C (C-435/06, EU:C:2007:714, 30. punkts).

nozīmē, ka bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms viņa aizvešanas vai aizturēšanas bija izcelsmes dalībvalstī, un izriet no aizgādības tiesību, kas piešķirtas saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesībām, pārkāpuma [13]. No tā izriet, ka "nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas" kvalifikācija būtībā ir balstīta uz abiem kumulatīvajiem bērna pastāvīgās dzīvesvietas un aizgādības tiesību pārkāpuma jēdzieniem. Lai iesniedzējtiesai sniegtu lietderīgu atbildi, tātad ir secīgi jāizvērtē katrs no šiem abiem jēdzieniem.

a) Par bērna pastāvīgo dzīvesvietu

35. Jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta" Regulā Nr. 2201/2003 parādās divos dažādos veidos. Pirmkārt, saskaņā ar šīs regulas 2. panta 11. punktu un 11. pantu tas ir izšķirošs elements "nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas" kvalifikācijai un šādā gadījumā paredzētās bērna atpakaļatdošanas mehānismam. Otrkārt, minētās regulas 8.–10. panta ietvaros tam ir vispārēja tiesas jurisdikcijas kritērija raksturs [14]. Tomēr, tā kā jēdzienam "pastāvīgā dzīvesvieta" ir jābūt vienotai nozīmei Regulā Nr. 2201/2003, Tiesa nosprieda, ka šī jēdziena interpretācija, kas sniegta saistībā ar šīs regulas 8. un 10. pantu, ir attiecināma arī uz šis pašas regulas 2. panta 11. punktu un 11. pantu [15].

36. Jānorāda, ka Regulā Nr. 2201/2003 nav ietverta "pastāvīgās dzīvesvietas" definīcija, lai gan šī pēdējā īpašības vārda lietošana nozīmē, ka bērna dzīvesvietai ir zināms stabilitātes vai regularitātes raksturs [16], un tajā nav arī skaidras norādes uz dalībvalstu tiesībām. Tiesa no šiem elementiem secināja, ka jēdziens "pastāvīgā dzīvesvieta" ir jāinterpretē autonomi, ņemot vērā Regulas Nr. 2201/2003 noteikumu kontekstu un tās mērķi, it īpaši mērķi, kas izriet no 12. apsvēruma, saskaņā ar kuru minētā regula ir izstrādāta, ņemot vērā bērna intereses, it īpaši tuvuma kritēriju [17].

37. Pamatojoties uz to, Tiesa nolēma, ka bērna pastāvīgā dzīvesvieta Regulas Nr. 2201/2003 izpratnē atbilst vietai, kur, ņemot vērā katras lietas īpašos apstākļus, atrodas viņa dzīves centrs [18]. Tādējādi šīs konkrētās pieejas ietvaros papildus bērna fiziskajai klātbūtnei dalībvalsts teritorijā ir jāņem vērā faktori, kas var liecināt, ka šai klātbūtnei nav pagaidu vai gadījuma rakstura un ka tā atspoguļo zināmu bērna integrāciju stabilā sociālajā un ģimenes vidē [19]. Lai to izdarītu, katrā atsevišķā gadījumā ir jāņem vērā saskanīgu netiešu pierādījumu kopums, piemēram, bērna uzturēšanās dažādu attiecīgo dalībvalstu teritorijā ilgums, regularitāte, apstākļi un iemesli, bērna izglītošanās vieta un apstākļi, kā arī bērna ģimenes un sociālās attiecības minētajās dalībvalstīs [20].

13 Skat. spriedumu, 2014. gada 9. oktobris, C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 47. punkts).

14 Plašākai informācijai par šo nošķirumu skat. ģenerāladvokāta N. Vāla [*N. Wahl*] secinājumus lietā OL (C-111/17 PPU, EU:C:2017:375, 44.–51. punkts).

15 Skat. spriedumus, 2014. gada 9. oktobris, C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 54. punkts), un 2017. gada 8. jūnijs, OL (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 41. punkts).

16 Skat. spriedumus, 2010. gada 22. decembris, *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 44. punkts), un 2018. gada 17. oktobris, UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, 45. punkts).

17 Skat. spriedumus, 2009. gada 2. aprīlis, A (C-523/07, EU:C:2009:225, 34. un 35. punkts); 2010. gada 22. decembris, *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 44.–46. punkts); 2014. gada 9. oktobris, C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 50. punkts); 2017. gada 8. jūnijs, OL (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 40. punkts); 2018. gada 28. jūnijs, HR (C-512/17, EU:C:2018:513, 40. punkts), kā arī 2018. gada 17. oktobris, UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, 45. punkts).

18 Skat. spriedumu, 2018. gada 28. jūnijs, HR (C-512/17, EU:C:2018:513, 41. un 42. punkts).

19 Šajā nozīmē skat. spriedumus, 2009. gada 2. aprīlis, A (C-523/07, EU:C:2009:225, 37. un 38. punkts); 2010. gada 22. decembris, *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 44., 47.–49. punkts); 2014. gada 9. oktobris, C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 51. punkts); 2017. gada 8. jūnijs, OL (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 42. un 43. punkts), kā arī 2018. gada 28. jūnijs, HR (C-512/17, EU:C:2018:513, 41. punkts).

20 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2009. gada 2. aprīlis, A (C-523/07, EU:C:2009:225, 39. punkts), un 2018. gada 28. jūnijs, HR (C-512/17, EU:C:2018:513, 43. punkts).

38. Turklāt, ja – kā tas ir šajā lietā – bērns ir mazs, Tiesa ir nospriedusi, ka, novērtējot bērna integrāciju sociālajā un ģimenes vidē, nedrīkst neņemt vērā apstākļus, kas saistīti ar personu, no kurām viņš ir atkarīgs, uzturēšanos [21]. Proti, vide, kurā attīstās mazgadīgs bērns, galvenokārt ir ģimenes vide, un to nosaka attiecīgā persona vai personas, ar kurām viņš dzīvo un kuras viņu faktiski uzrauga un aprūpē [22]– parasti viņa vecāki. Līdz ar to, ja šāds bērns ikdienā dzīvo kopā ar saviem vecākiem, viņa pastāvīgās dzīvesvietas noteikšana nozīmē noteikt vietu, kurā viņa vecāki atrodas stabili un ir integrēti sociālajā un ģimenes vidē [23]. Lai noteiktu šo vietu, ir jāizvērtē virkne faktisko apstākļu, kas tostarp, bet ne tikai, ietver vecāku uzturēšanās attiecīgajā dalībvalstī vai attiecīgajās dalībvalstīs ilgumu, regularitāti, apstākļus un iemeslus, viņu valodu zināšanas, ģeogrāfisko un ģimenes izcelsmi, kā arī tajā esošas viņu ģimenes un sociālās attiecības. Šīs objektīvā rakstura norādes vajadzības gadījumā var papildināt, ņemot vērā vecāku, kam ir aizgādības tiesības, nodomu apmesties kopā ar bērnu noteiktā vietā, ja tas atspoguļo vecāku un līdz ar to bērna reālu integrāciju sociālajā un ģimenes vidē [24].

39. Tādējādi, kā to norādījis ģenerāladvokāts H. Saugmandsgors Ē e [*H. Saugmandsgaard Øe*] lietā UD, Tiesa ir izveidojusi tā saukto "jaukto" pieeju, saskaņā ar kuru bērna pastāvīgā dzīvesvieta tiek noteikta, pamatojoties, pirmkārt, uz objektīviem faktoriem, kuri raksturo bērna uzturēšanos, un, otrkārt, viņa vecāku uzturēšanos aptverošajiem apstākļiem, kā arī viņu nodomiem attiecībā uz bērna dzīvesvietu [25]. Iesniedzējtiesai, pamatojoties uz šiem elementiem, būs jāpārbauda, vai bērna pastāvīgā dzīvesvieta Zviedrijā bija tieši pirms apgalvotās nelikumīgās aizvešanas vai aizturēšanas, ņemot vērā visus konkrētās lietas īpašos faktiskos apstākļus.

40. Tajā pašā laikā, lai sniegtu iesniedzējtiesai lietderīgu informāciju, attiecībā uz "nelikumīgas aizvešanas" kvalificēšanu norādīšu, ka bērns, kā arī viņa māte tika pārsūtīti uz Somiju 2020. gada 24. novembrī. Pirms šīs aizvešanas bērns dzīvoja Zviedrijā kopš 2019. gada 5. septembra, kad viņš piedzima, savukārt viņa vecāki, kuriem bija aizgādības tiesības, šajā valstī dzīvoja kopš 2019. gada maija un viņiem tajā bija uzturēšanās atļauja. No tā izriet, ka, neskarot papildu faktus, kas varētu būt iesniedzējtiesas rīcībā, šķiet pierādīts, ka bērna pastāvīgā dzīvesvieta pirms aizvešanas bija noteikta Zviedrijā.

41. Savukārt no "aizturēšanas" kvalifikācijas skatpunkta man nekādi nešķiet, ka, ņemot vērā iepriekš minētos kritērijus, būtu konstatēts, ka bērns bija saglabājis savu pastāvīgo dzīvesvietu Zviedrijā tieši pirms apgalvotās nelikumīgās aizturēšanas. Kā jau uzsvēru, maza bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir cieši saistīta ar tādu attiecīgo personu pastāvīgo dzīvesvietu, ar kurām viņš dzīvo un kuras viņu faktiski uzrauga un aprūpē. Taču no Tiesai paziņotās informācijas izriet, ka to lēmumu rezultātā, ko Zviedrijas iestādes pieņēmušas tēva rīcības dēļ, bērnam ar viņu gandrīz vairs nav kontakta un bērns dzīvo ar savu māti. Turklāt jānorāda, ka bērna aizvešanai uz Somiju pēc nekavējoties izpildāma lēmuma par pārsūtīšanu pamatā ir starptautiskās aizsardzības pieteikums, ko māte ir iesniegusi bērna vārdā, un kopš viņa pārsūtīšanas viņš uzturas šajā valstī [26] kopā ar savu māti, un viņam nav tiesību ieceļot un uzturēties Zviedrijā. Man šķiet, ka šādi elementi, kas liecina par bērna iedzīvošanos Somijā, var tikt ņemti vērā, nosakot bērna pastāvīgo dzīvesvietu, un tiem ir izšķiroša nozīme, lai secinātu par nelikumīgas aizturēšanas neesamību.

[21] Skat. spriedumu, 2010. gada 22. decembris, *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 53.–55. punkts).

[22] Skat. spriedumu, 2017. gada 8. jūnijs, OL (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 45. punkts).

[23] Skat. spriedumu, 2018. gada 28. jūnijs, HR (C-512/17, EU:C:2018:513, 45. punkts).

[24] Skat. spriedumus, 2009. gada 2. aprīlis, A (C-523/07, EU:C:2009:225, 40. punkts), un 2017. gada 8. jūnijs, OL (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 46. un 47. punkts).

[25] Skat. ģenerāladvokāta H. Saugmandsgora Ēes secinājumus lietā UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749, 52. punkts).

[26] Bērna māte apgalvo, ka viņš dienā atrodas Somijas bērnu silītē un jau runā somu valodā tā, kā to dara viņa vecuma bērni. 2014. gada 9. oktobra spriedumā lietā C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 56. punkts) Tiesa precizēja, ka vajadzība nodrošināt bērna interešu aizsardzību nozīmē, ka ir jāņem vērā fakti, kas var pierādīt zināmu bērna integrāciju sociālajā un ģimenes vidē kopš viņa aizvešanas.

b) Par aizgādības tiesību pārkāpumu

42. No Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punkta izriet, ka bērna aizvešana vai aizturēšana ir nelikumīga, ja tā apdraud aizgādības tiesību, kas piešķirtas saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bērns dzīvoja tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas, faktisku īstenošanu. Citiem vārdiem sakot, lai, konstatētu bērna aizvešanas vai aizturēšanas nelikumīgumu atbilstoši Regulai Nr. 2201/2003, noteikti ir nepieciešams, lai pastāvētu aizgādības tiesības, kas piešķirtas piemērojamajās valsts tiesībās, kuras pārkāpjot ir notikusi šī aizvešana vai aizturēšana.

43. Šajā lietā iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai bērna aizvešana, kas notikusi saistībā ar pārsūtīšanu uz dalībvalsti, kura ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, un viņa palikšana šajā valstī var nozīmēt aizgādības tiesību pārkāpumu. Lai iesniedzējtiesai sniegtu lietderīgu atbildi, ir ne tikai jāprecizē "aizgādības tiesību" jēdziena aprises, bet galvenokārt plašāk jādefinē šo tiesību "pārkāpuma" jēdziens. Attiecībā uz šo pēdējo aspektu vispirms jānorāda, ka apstāklis, ka bērna aizvešana izriet no Regulas Nr. 604/2013 piemērošanas, manuprāt, pierāda, ka aizgādības tiesību pārkāpuma priekšnosacījums noteikti ir patvarība, kurā vainojams nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas autors.

1) Aizgādības tiesību faktiska īstenošana

44. Pamatojoties uz Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 9. punktā sniegto definīciju, Tiesa ir nospriedusi, ka "aizgādības tiesību" jēdziens ir autonoms jēdziens, kas ir jāinterpretē vienveidīgi, un ka minētās regulas piemērošanas vajadzībām aizgādības tiesības katrā ziņā ietver šo tiesību īpašnieka tiesības izlemt, kur būs bērna dzīvesvieta [27]. Lai gan "aizgādības tiesību" jēdziens ir definēts Savienības tiesībās, saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punktu šo tiesību subjekta noteikšana ir paredzēta tās dalībvalsts tiesībās, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas. Proti, saskaņā ar minēto pantu bērna aizvešanas vai aizturēšanas nelikumīgais raksturs ir atkarīgs no "uzraudzības tiesībām, kas iegūtas ar spriedumu, likumu vai nolīgumu, kuram ir juridisks spēks saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanās vai aizturēšanas". Līdz ar to aizgādības tiesību piešķiršana vai nu abiem vecākiem, vai vienam no viņiem izriet vienīgi no izcelsmes dalībvalsts tiesībām.

45. No šiem elementiem izriet, ka iesniedzējtiesai būs jānosaka, vai tēvam bija aizgādības tiesības, kas viņam dod tiesības noteikt bērna dzīvesvietu un ko piešķīrusi dalībvalsts, kurā bija bērna pastāvīgā dzīvesvieta tieši pirms aizvešanas vai aizturēšanas. Attiecībā uz šo jautājumu jānorāda, ka saskaņā ar Tiesas rīcībā esošo informāciju tēvam un mātei bija kopīgas aizgādības tiesības līdz 2021. gada 29. aprīļa spriedumam, ar kuru Zviedrijas tiesa nodeva bērnu mātes atsevišķā aizgādībā – ar tūlītēju iedarbību [28].

46. Šim pirmajam juridiskajam kritērijam, kas saistīts ar aizgādības tiesību esamību, pievienojas vēl viens – faktiskāks kritērijs. Saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punkta b) apakšpunktu aizvešana vai aizturēšana ir nelikumīga tikai tad, ja "aizvešanas vai aizturēšanas laikā uzraudzības tiesības atsevišķi vai kopīgi tika faktiski īstenotas vai arī tās tiktu šādi īstenotas, ja nebūtu notikusi aizvešana vai aizturēšana". Šis papildu nosacījums ir loģisks, jo "nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas" kvalifikācija nozīmē, ka tiek īstenots Regulā Nr. 2201/2003

[27] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 5. oktobris, McB. (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, 41. punkts).

[28] Runājot par kopīgās aizgādības izbeigšanu 2021. gada 29. aprīlī, tās sekas ir tādas, ka "nelikumīgas aizturēšanas" kvalifikācija katrā ziņā varētu attiekties tikai uz laikposmu no 2020. gada 24. novembra līdz 2021. gada 29. aprīlim.

paredzētais mehānisms bērna tūlītējai atpakaļatdošanai. Taču situācijā, kad tikai teorētiski pastāv aizgādības tiesības, kurām nav vai ir ļoti maz konkrētu izpausmju, tūlītējas atpakaļatdošanas procedūras izpilde neatbilstu minētajā regulā izvirzītajam mērķim aizsargāt bērna pamattiesības.

47. Tiesai, cik man zināms, vēl nav bijusi iespēja skaidri precizēt tā kritērija nozīmi, kas attiecas uz aizgādības tiesību faktisku īstenošanu. Tomēr secinājumos, kas sniegti lietā UD, ģenerāladvokāts H. Saugmandsgors Ēe piedāvāja netiešu šī jēdziena definīciju, norādot, "ka vecāks, kurš faktiski neīsteno aizgādību pār bērnu (pat ja viņš ir persona, kurai ir vecāku atbildība), pieder pie viņa ģimenes vides tikai tad, ja bērnam joprojām ir regulāri kontakti ar viņu"[29]. Turklāt jānorāda, ka šis "aizgādības tiesību faktiskas īstenošanas" jēdziens ir ietverts arī 1980. gada Hāgas konvencijā, kuras 3. pantā nelikumīgā aizvešana vai aizturēšana ir definēta gandrīz identiski Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punktā izmantotajam formulējumam. Taču no minētās konvencijas paskaidrojošā ziņojuma izriet, ka aizgādības tiesību faktiskais raksturs, kas ir jāpārbauda, ņemot vērā katras lietas īpašos apstākļus, ir jāsaprot plaši[30] un tas atbilst situācijām, kad pārstāvis rūpējas par bērnu, pat ja konkrēti, bet leģitīmu iemeslu dēļ viņi nedzīvo kopā[31].

48. No iepriekšminētā jāsecina, ka viens no vecākiem faktiski īsteno aizgādības tiesības, ja viņš rūpējas par bērnu un viņam ir regulāra saikne ar bērnu. Tomēr šī kritērija aprises ir jāpārbauda un jāpiemēro piesardzīgi un rūpīgi, lai novērstu jebkādu tā ļaunprātīgu izmantošanu bērna aizvešanas vai aizturēšanas attaisnošanai, pretējā gadījumā netiktu ievērots Regulā Nr. 2201/2003 izvirzītais bērna interešu aizsardzības mērķis. Veicot savu novērtējumu, iesniedzējtiesai būs jāņem vērā fakts, ka jau divus mēnešus pēc dzimšanas attiecībā uz bērnu tika pieņemts lēmums par bērna nodošanu aprūpē un ievietošanu patversmē kopā ar viņa māti tēva vardarbīgās uzvedības dēļ un ka kopš šī notikuma tēvam, kā uzskata Zviedrijas iestādes, ir bijušas tikai epizodiskas attiecības ar bērnu.

2) Par patvarību, kurā būtu vainojama bērna māte

49. Lai izceltu šo pēdējo nosacījumu, ir jāatsaucas uz 1980. gada Hāgas konvencijā un Regulā Nr. 2201/2003 lietotā "nelikumīgas aizvešanas" jēdziena izpratni. Attiecībā uz minēto konvenciju es tāpat kā Komisija norādīšu, ka saskaņā ar 1980. gada Hāgas konvencijas paskaidrojošā ziņojuma 11. punktu "aplūkojamās situācijas izriet no patvarības ar nolūku izveidot mākslīgu starptautiskās jurisdikcijas saikni, lai iegūtu bērna aizgādību". Šis apsvērums ir paskaidrots šī paskaidrojošā ziņojuma 12.–15. punktā, no kuriem būtībā izriet, ka mērķis nelikumīgai aizvešanai, kā rezultātā bērns tiek izslēgts no ģimenes un sociālās vides, kurā viņš dzīvojis, ir iegūt no tās valsts iestādēm, uz kuru bērns ir aizvests, bērna aizgādības tiesības. Citiem vārdiem sakot, cenšoties panākt vairāk vai mazāk mākslīgu saikni ar tiesu jurisdikciju, nelikumīgās aizvešanas veicējs vai iniciators vēlas panākt savas patvarības tiesisku atzīšanu.

50. Identiska nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas koncepcija izriet arī no Tiesas spriedumu par Regulas Nr. 2201/2003 interpretāciju analīzes. Proti, Tiesa ir norādījusi, "ka bērna nelikumīga aizvešana viena vecāka *vienpusēji pieņemta lēmuma rezultātā* lielākoties atņem bērnam iespēju regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar otru vecāku"[32]. Sekojot tādai pašai

[29] Skat. ģenerāladvokāta H. Saugmandsgora Ēes secinājumus lietā UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749, 94. punkts).

[30] *Incadat* bāzē (1980. gada Hāgas konvencijas parakstītājvalstu tiesu judikatūras katalogs) uzskaitīto lēmumu analīze parāda, ka šo plašo "aizgādības tiesību faktiskas īstenošanas" izpratni ir atzinušas dalībvalstu tiesas.

[31] 1980. gada Hāgas konvencijas paskaidrojošais ziņojums, Perez-Vera, E., 72., 73. un 115. punkts (https://assets.hcch.net/docs/a5fb103c-2ceb-4d17-87e3-a7528a0d368c.pdf).

[32] Spriedumi, 2009. gada 23. decembris, *Detiček* (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 56. punkts), un 2010. gada 1. jūlijs, *Povse* (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 64. punkts).

loģikai, Tiesa uzskatīja, ka Regulas Nr. 2201/2003 normu, tostarp to, kas attiecas uz bērna tūlītēju atpakaļatdošanu, mērķis ir panākt, "lai viens no vecākiem nevarētu pastiprināt savu pozīciju attiecībā uz aizgādību pār bērnu, *ar faktiska apstākļa [patvarības] palīdzību* izvairoties no tiesu jurisdikcijas, kurām saskaņā ar tostarp šajā regulā paredzētajiem noteikumiem ir paredzēts spriest par vecāku atbildību saistībā ar šo bērnu" [33].

51. No šiem apsvērumiem izriet, ka aizgādības tiesību pārkāpums, kas izraisa nelikumīgu aizvešanu vai aizturēšanu, 1980. gada Hāgas konvencijā un Regulā Nr. 2201/2003 tiek saprasts vienādi. Šo abu tiesību aktu izpratnē aizgādības tiesību pārkāpums galvenokārt izpaužas kā prettiesiska rīcība, kas vecākam, kurš ir atbildīgs par bērna aizvešanu vai aizturēšanu, ļauj apiet noteikumus par starptautisko jurisdikciju. No visiem šiem apstākļiem jāsecina, ka nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas raksturojums, pretēji Somijas valdības apgalvotajam, nav atkarīgs tikai no tīri materiāla, objektīva konstatējuma, ka bērns ir aizvests vai aizturēts ārpus savas pastāvīgās dzīvesvietas bez personas, kurai vienai pašai vai kopā ar otru personu ir aizgādības tiesības, piekrišanas. Vēl ir vajadzīgs, lai šīs personas aizgādības tiesību pārkāpums būtu saistīts ar patvarību, kurā ir vainojams viens no vecākiem, kas ir atbildīgs par bērna aizvešanu vai aizturēšanu ar mērķi, neņemot vērā bērna intereses, iegūt praktiskas vai juridiskas priekšrocības, kaitējot otram vecākam.

52. Konkrētās lietas īpatnība ir tā, ka bērna aizvešana ir notikusi saistībā ar lēmumu, kas pieņemts, piemērojot Regulu Nr. 604/2013, par attiecīgās personas un viņa mātes pārsūtīšanu uz dalībvalsti, kura ir atbildīga par mātes iesniegtā starptautiskās aizsardzības pieteikumu izskatīšanu. Šajā ziņā ir jāuzsver, ka saskaņā ar Direktīvas 2013/32/ES [34] 7. panta 1. punktu katram tiesībspējīgam un rīcībspējīgam pieaugušajam ir jābūt tiesīgam sagatavot starptautiskās aizsardzības pieteikumu savā vārdā. Attiecībā uz nepilngadīgajiem Direktīvas 2013/32 7. panta 3. punktā ir paredzēts, ka viņiem ir jābūt tiesībām iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu savā vārdā tajās dalībvalstīs, kuras piešķir nepilngadīgajiem tiesībspēju un rīcībspēju rīkoties procedūrās, un ka visās dalībvalstīs, kurām ir saistoša šī direktīva, viņiem ir jābūt tiesībām iesniegt starptautiskās aizsardzības pieteikumu ar pieaugušā pārstāvja, piemēram, vecāka vai cita pieauguša ģimenes locekļa, starpniecību. No šiem noteikumiem izriet, ka Savienības tiesiskais regulējums neaizliedz ne to, ka vairāki ģimenes locekļi iesniedz katrs pats savu starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ne arī to, ka viens no viņiem iesniedz pieteikumu arī nepilngadīga ģimenes locekļa vārdā [35].

53. Saskaņā ar Regulas Nr. 604/2013 20. pantu process atbildīgās dalībvalsts noteikšanai sākas no šī pieteikuma iesniegšanas brīža. Saskaņā ar šī panta 3. punktu nepilngadīgais, kas ir kopā ar pieteikuma iesniedzēju un atbilst ģimenes locekļa definīcijai, nav nošķirams no ģimenes locekļa un viņa stāvoklis ir tās dalībvalsts ziņā, kura ir atbildīga par minētā ģimenes locekļa starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, pat ja nepilngadīgais nav pieteikuma iesniedzējs, ar noteikumu, ka tas ir nepilngadīgā interesēs. Tiesa ir nospriedusi, ka tad, ja nav pierādījumu par pretējo, šajā tiesību normā ir nostiprināta prezumpcija, saskaņā ar kuru bērna labākajām interesēm atbilst šī bērna situācijas izvērtēšana neatraujami no viņa vecāku situācijas [36].

[33] Spriedums, 2017. gada 8. jūnijs, OL (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 63. punkts). Šajā pašā nozīmē skat. spriedumus, 2009. gada 23. decembris, *Detiček* (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 57. punkts), un 2014. gada 9. oktobris, C (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 67. punkts). 2010. gada 1. jūlija spriedumā *Povse* (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 43. punkts) un 2021. gada 24. marta spriedumā SS (C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, 45. punkts) Tiesa izmanto kopīgu nolaupīšanas jēdzienu, kurš ir skaidrāks un zīmīgāks un kurš arī ir izmantots 1980. gada Hāgas konvencijas nosaukumā.

[34] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (2013. gada 26. jūnijs) par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (OV 2013, L 180, 60. lpp.).

[35] Skat. spriedumu, 2018. gada 4. oktobris, *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:801, 53.–55. punkts).

[36] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, M.A. u.c. (C-661/17, EU:C:2019:53, 87.–90. punkts).

54. Kompetentajai valsts iestādei, kurai ir iesniegts šāds starptautiskās aizsardzības pieteikums, ir nevis jāuztic atbildība par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu noteiktai dalībvalstij atbilstoši prasītāja ērtībām, bet gan ir jāpiemēro atbildības kritēriji, kurus Savienības likumdevējs ir formulējis Regulas Nr. 604/2013 III nodaļā, lai noteiktu dalībvalsti, kas ir atbildīga par minētā pieteikuma izskatīšanu, ņemot vērā bērna intereses [37]. Pamatojoties uz šiem noteikšanas kritērijiem, dalībvalsts, kurā ir iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, var pieprasīt no citas dalībvalsts uzņemt vai uzņemt atpakaļ pieteikuma iesniedzēju saskaņā ar Regulas Nr. 604/2013 21., 23. un 24. pantā paredzētajiem nosacījumiem. Ja pieprasījuma saņēmēja valsts pēc šīs regulas 22. un 25. pantā paredzētajām pārbaudēm uzskata, ka tā ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, tad saskaņā ar minētās regulas 26. pantu attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju tiek pieņemts lēmums par pārsūtīšanu uz šo valsti.

55. Šis lēmums, ievērojot Regulas Nr. 604/2013 27. pantā paredzētos tiesību aizsardzības līdzekļus, ir saistošs pieteikuma iesniedzējam, kurš minētās regulas 28. panta 2. punktā paredzētajos apstākļos var tikt aizturēts, lai nodrošinātu pārsūtīšanas procedūru, ja pastāv būtiska bēgšanas iespējamība. Saskaņā ar šīs pašas regulas 29. pantu pārsūtīšana ir jāveic cik vien iespējams īsā laikā un, vēlākais, sešos mēnešos no dienas, kad pieprasījuma saņēmēja dalībvalsts ir akceptējusi uzņemšanu.

56. No šīs analīzes izriet, ka Regulā Nr. 604/2013 paredzēto objektīvo noteikšanas kritēriju piemērošana nozīmē, ka pieteikuma iesniedzējam, kas nedzīvo dalībvalstī, kura ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikumu, tiek piemērota saistoša pārsūtīšanas procedūra. Šādos apstākļos bērna pārsūtīšana, kas notikusi saskaņā ar Regulas Nr. 604/2013 29. pantu pēc tam, kad ir iesniegts starptautiskās aizsardzības pieteikums, kuru attiecībā uz viņu iesniedzis tikai viens no vecākiem, kam ir aizgādības tiesības, uz kuru arī attiecas lēmums par pārsūtīšanu, *pati par sevi* nevar būt šo tiesību pārkāpums Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punkta izpratnē. Proti, šādā gadījumā bērna aizvešana izriet nevis no patvarības, kurā būtu vainojams šis vecāks, bet gan no atsevišķa tiesiskā regulējuma īstenošanas, kura piemērošana ir saistoša gan dalībvalstīm, gan starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem.

57. Tomēr citādi būtu gadījumā, ja vecāks, aizbildinoties ar starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kas iesniegts attiecībā uz bērnu un viņu pašu, patiesībā būtu vēlējies īstenot patvarību, lai apietu Regulā Nr. 2201/2003 paredzētos noteikumus par tiesu jurisdikciju [38]. Lai gan katrā ziņā patvarības esamības vai neesamības izvērtēšana ir valsts tiesas kompetencē, kurai ir jāizvērtē visi lietas īpašie apstākļi, man šķiet, ka, ņemot vērā iesniedzējtiesas un lietas dalībnieku sniegto informāciju, šāda prettiesiska rīcība nav pierādīta [39].

58. Proti, saskaņā ar lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu norādīto no faktiskajiem apstākļiem neizriet, ka māte būtu ļaunprātīgi izmantojusi patvēruma pieteikuma procedūru, lai apietu Regulā Nr. 2201/2013 paredzētos noteikumus par tiesu jurisdikciju [40]. Jāuzsver, ka pēc tam, kad 2019. gada 4. decembrī māte jau bija lūgusi izsniegt uzturēšanās atļauju bērnam Zviedrijā, viņa 2020. gada 7. augustā lūdza, lai *šī pati valsts* viņai un viņas bērnam piešķirtu starptautiskās aizsardzības

[37] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 7. jūnijs, *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, 54. punkts).

[38] 2014. gada 18. decembra spriedumā *McCarthy* u.c. (C-202/13, EU:C:2014:2450, 54. punkts) Tiesa precizēja, ka ļaunprātīgas prakses pierādīšanai ir jāpārbauda vismaz tas, vai ieinteresētā persona ir centusies iegūt priekšrocību, kura izriet no Savienības tiesiskā regulējuma, mākslīgi radot tās iegūšanai nepieciešamos apstākļus.

[39] Turklāt man šķiet, ka objektīvās grūtības zināt un izprast sarežģīto mehānismu, kas paredzēts Regulā Nr. 604/2013, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kā arī šādas procedūras rezultāta nenoteiktība liecina par labu konstatējumam, ka stratēģija, kas būtu vērsta uz šīs normas noteikumu nepareizu izmantošanu, lai izveidotu mākslīgu starptautiskās jurisdikcijas saikni, ir visai nereāla.

[40] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 8. jūnijs, OL (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 64. punkts).

statusu. Tas, ka māte nav informējusi bērna tēvu par Zviedrijas iestādēs iesniegto starptautiskās aizsardzības pieteikumu un turpmāko virzību, pats par sevi nav pierādījums viņas krāpnieciskam nodomam, turklāt ņemot vērā, ka šī rīcība ir skaidrojama ar bailēm, kas saistītas ar agrāk piedzīvoto vardarbību ģimenē. Kā uzsver iesniedzējtiesa, māte 2020. gada 2. septembrī Zviedrijas tiesā vēl iesniedza pieteikumu par atsevišķu aizgādību, kas ir datums, kad imigrācijas jautājumos kompetentā iestāde viņai jau bija paziņojusi, ka Somijas Republika ir atbildīga par viņas un bērna starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Turklāt, lai gan māte brīvprātīgi ieradās Somijā, tomēr šī aizvešana notika, izpildot saistošu pārsūtīšanas lēmumu, attiecībā uz kuru nevar uzskatīt, ka viņai bija jāizmanto iespēja celt prasību, lai to apstrīdētu[41], un – vēl jo mazāk – ka viņa varēja no tā izvairīties.

59. Saskaņā ar šo lēmumu par pārsūtīšanu māte un bērns pēc tam bez pārtraukuma ir palikuši Somijā, t.i., dalībvalstī, kurai ir jāizskata starptautiskās aizsardzības pieteikumi, un šī procedūra noris pašlaik, un tās ietvaros 2021. gada 27. maijā veiktas pārrunas ar bērna māti. Jākonstatē, ka Zviedrijā nav iesniegts neviens pieprasījums vai lēmums par mātes un bērna atpakaļuzņemšanu, jo ieinteresēto personu tiesiskā situācija joprojām atbilst Somijā – par viņu pieteikuma izskatīšanu atbildīgajā valstī – dzīvojošu starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju statusam. Ar 2021. gada 6. aprīļa spriedumu, kas, kā norāda atbildētāja pamatlietā, ir kļuvis galīgs tā paša gada 12. maijā, Zviedrijas administratīvā tiesa noraidīja bērna tēva pieteikumu par bērna atpakaļatdošanu, pamatojoties uz Regulu Nr. 604/2013. Visbeidzot ir jānorāda, ka ne mātei, ne bērnam šobrīd nav uzturēšanās atļaujas Zviedrijā un ka šīs dalībvalsts tiesa, kurai ir piekritība ģimenes jomā, ir piešķīrusi mātei atsevišķu aizgādību pār bērnu un ir noraidījusi tēva iesniegto pieteikumu par saskarsmes tiesībām.

60. Man šķiet, ka šādi apstākļi izslēdz aizgādības tiesību pārkāpumu un tādējādi "nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas" kvalifikāciju.

B. Par trešo, ceturto un piekto jautājumu

61. Visbeidzot norādīšu, ka trešais, ceturtais un piektais prejudiciālais jautājums attiecas uz nosacījumiem, ar kādiem tiesa, kurā ir iesniegts pieteikums par atpakaļatdošanu, var to noraidīt, piemērojot 1980. gada Hāgas konvencijas 13. panta pirmās daļas b) punktu un Regulas Nr. 2201/2003 11. panta 4. punktu, lai nodrošinātu bērna aizsardzību.

62. No paša lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu formulējuma izriet, ka šiem jautājumiem ir nosacīts raksturs. Tie rodas tikai gadījumā, ja atbilde uz pirmajiem diviem jautājumiem ļautu uzskatīt, ka pamatlietas apstākļi atbilst bērna "nelikumīgas aizvešanas vai aizturēšanas" kvalifikācijai minētās regulas 2. panta 11. punkta izpratnē. Tomēr, kā tas ir izklāstīts šajos secinājumos veidā, kas, manuprāt, neatstāj vietu šaubām, šāda kvalifikācija nevar tikt atbalstīta. Tādējādi uz trešo, ceturto un piekto prejudiciālo jautājumu nav jāatbild. Turklāt norādīšu, ka tiesas nolēmuma, uz kuru atbildētāja pamatlietā atsaucās tiesas sēdē un ar kuru tika noraidīta tēva apelācijas sūdzība par 2021. gada 29. aprīļa spriedumu, ar ko mātei tika piešķirta atsevišķa aizgādība pār kopīgu bērnu, esamības apstiprinājums izbeigtu debates iesniedzējtiesā par viņa atpakaļatdošanu uz Zviedriju.

[41] 2016. gada 7. jūnija spriedumā *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, 54. punkts) Tiesa turklāt precizēja, ka pārsūdzības celšanu saskaņā ar Regulu Nr. 604/2013 nevar pielīdzināt *forum shopping*, no kura izvairīties ir Dublinas sistēmas mērķis.

VI. Secinājumi

Ņemot vērā iepriekš izklāstīto, iesaku Tiesai uz *Korkein oikeus* (Augstākā tiesa, Somija) uzdoto prejudiciālo jautājumu atbildēt šādi:

Padomes Regula (EK) Nr. 2201/2003 (2003. gada 27. novembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu ir jāinterpretē tādējādi, ka tāda situācija kā pamatlietā aplūkotā, kurā bērns ar savu māti ir ieradušies un uzturas dalībvalstī, izpildot lēmumu par pārsūtīšanu, ko pieņēmusi izcelsmes dalībvalsts kompetentā iestāde saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 604/2013 (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, nevar tikt uzskatīta par nelikumīgu aizvešanu vai aizturēšanu Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 11. punkta izpratnē, ja vien netiek pierādīts, ka, aizbildinoties ar starptautiskās aizsardzības pieteikumu, ko māte iesniegusi bērna vārdā, māte ir īstenojusi patvarību, lai apietu Regulā Nr. 2201/2003 paredzētos noteikumus par tiesu jurisdikciju, bet tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus konkrētos lietas apstākļus.

[i] — Šī teksta 29. punktā, kā arī 18. un 33. zemsvītras piezīmē pēc sākotnējās elektroniskās publikācijas ir veikti valodnieciski labojumi.